

## V sredo in saboto

izhaja in velja:

|            |               |
|------------|---------------|
| celo leto  | 6 for. 20 kr. |
| pol leta   | 3 " 30 "      |
| četrt leta | 1 " 70 "      |
| mesec      | — " 60 "      |

Po pošti:

|              |               |
|--------------|---------------|
| Za celo leto | 7 for. 50 kr. |
| pol leta     | 3 " 80 "      |
| četrt leta   | 2 " — "       |
| mesec        | — " 70 "      |

# SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

## Oznaniila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; več pismenke plačujejo po prostoru

Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

St. 90.

V Celovcu v saboto 10. novembra 1866.

Tečaj II.

## Kako bo se „Slovenec“ prihodnje leto?

Vsak previden in pameten kmet si pripravlja potrebnega orodja, da delo svoje srečno opravlja. Slovenci! dela in sicer težavnega pa imenitnega dela nas čaka sila veliko. Imamo novo ministerstvo in že je „Wiener Abendpost“ razglašala njegov program. Povemo, da nas je ta program silno osupnil in prestrašil, kajti živi dualizem stoji pred durmi! Dela bode torej za nas Slovence grozno veliko, da branimo pravice in svetinje svoje.

Dalje se snidejo 19. novembra vsi deželni zbori, ki bodo obravnavali in reševali pretehtne reči in zadeve. Prej ko ne pridejo že državopravna vprašanja na versto.

V tem času, ko bode na dnevnem redu stalo toliko in tako imenitnih reči, mi Slovenci ne moremo in ne smemo biti brez časnika, ki bode izhajal večkrat na beli dan. Se ve da bi najboljši bilo, ako bi „dnevnik“ imeli, kakor jih imajo drugi narodi po Avstriji. Pa žalibog da za dnevnik ni še prišla ugodna doba, in zadovoljni pa veseli moramo biti, če dobimo časnik, ki trikrat na teden izhaja.

Tega pa moramo imeti!

Zatorej začne „Slovenec“ že letos meseca decembra trikrat na teden izhajati in je terdne volje, tudi prihodnje leto trikrat na teden na svitlo hoditi, ako najde potrebne podpore.

Ta podpora je pa dvojna: duševna in denarna.

Vse gg. rodoljube torej lepo in serčno prosimo in vabimo, naj nam pridno dopisujejo in nas tako duševno podpirajo. Pred celim svetom prav hvaležni spoznamo, da nam dozda duševne podpore ni zmanjkovalo. Svosti se nadjamo, da nam je tudi vprihodnjič primanjkovalo ne bode.

Tudi denarna pomoč je že toliko narasla, da zdaj pri izdavanju „Slovenčevem“ ni nobene zgube več. Dohajajo nam od vseh krajev veseli in spodbudljivi glasovi, da naši ljudje „Slovenca“ kaj radi prebirajo in visoko obrajajo. To nam pa je tudi porok, da nas č. gg. naročniki zapustili ne bojo. Res da bode cena nekaj poskočila, vendar pa ostane najnižja kakor je le mogoče. Po pravici bi morala cena za tretjino sedanje cene, to je za 2 gld. na leto poskočiti; pa postavili jo bomo le za 1 gld. 50 kr. više. Torej „Slovenec“ velja prihodnje leto:

|                         |               |
|-------------------------|---------------|
| Brez pošte za celo leto | 7 gld. 50 kr. |
| „ 1/2 leta              | 3 " 80 "      |
| „ 1/4 " "               | 2 " — "       |
| „ mesec                 | — " 70 "      |

|                       |          |
|-----------------------|----------|
| Po pošti za celo leto | 9 " 50 " |
| „ 1/2 leta            | 4 " 80 " |
| „ 1/4 " "             | 2 " 50 " |
| „ mesec               | — " 90 " |

30 kr. naj pa vsak naročnik, ki bode že meseca decembra „Slovenca“ trikrat na teden prejemal, novi naročniki za l. 1867 pridjati blagovoli, da zgube in škode ne terpimo.

Še nekaj! Na zavitku ne stoji zaznamovano, za kako dolgo da je naročnik „Slovenca“ plačal. Zatorej nas je že nekaj gg. naročnikov pismemo naprosilo, naj jim

naznanimo, koliko da so naročnine še na dolgu. Da zdaj vse ob enem pojde, zapisali bomo vsakemu č. gg. naročniku, ki je za „Slovenca“ kaj dolžen, dvakrat zaporedoma na zavitku, do katerega časa je „Slovenec“ plačan. Prav lepo prosimo, da pri prihodnjem listu „Slovenca“ vsak naročnik na zavitek pogleda. Ako ni nič zapisanega, plačano je vse in ni nobenega dolga več; kdor pa je kaj dolžen, bral bode, do katerega časa je naročnina za „Slovenca“ že plačana in potem sam lahko zrajta, koliko mu je gre še doposlati.

Mislimo, da to nikogar ne more žaliti, saj skoraj vsi časniki zraven napisa tiskajo tudi čas, za katerega je kdo naročnino plačal. Znanprej bode to tudi „Slovenec“ storil. Vse č. gg. naročnike pa prav lepo in ponižno prosimo, naj zaostali dolg naročniki za prihodnje leto pridjati blagovolijo.

Spet stori „Slovenec“ en korak naprej in ne misli mirovati, predno dospe do svojega cilja in konca in postane — dnevnik.

Rodoljubi! podpirajte ga, da vsi vkup pridemo do tistega mesta, ktero zasluži po vsej pravici verli naš narod slovenski! —

Slednjič še pristavljamo lepo prošnjo, naj nam č. gospodje in čitalnice, ki so „Politični katekizem“ prodajali, ali denar ali pa knjižico poslati blagovolijo.

## Besednik.

### Zadnji dnevi avstrijske vlade v Mantovi.

Iz prijateljskega pisma.

(Dalje)

V mestu se delajo kaj velike priprave, da bi se kolikor mogoče praznično in sijajno slavil dohod prve italjske posadke. Ulice se čistijo, tlak popravlja, hiše in štacune ali prodajalnice snažijo. Povsod je izpostavljen tribarvena roba za zastave in obleko, ročniki za bandera so kaj okusno pripravljani. Stolarji, krojači, posestniki štacun za papir in knjige imajo toliko dela in opravila, kakor popred nikdar. Pa tudi po hišah samih se šivajo tribarvene zastave. Vsak si prizadeva drugega v formalnej ali navideznej domoljubnosti prekositi. Da, krojači kažejo že na svojih oknih in štacunah italjsko vojaško monturo, kapičarji delajo rudeče garibaldinske kapice in plavorudeče, pa spopalirane kapice za narodno stražo in jih izpostavljajo na ogled. Pri knjigarjih ne vidiš drugega, kakor podobe kralja Viktorja, njegovih sinov Umberta in Amadeja, italjskih generalov, posebno Cialdini-ja in Gari-

baldi-ja v prestrašnej velikosti. Tu zija trop ljudstva vseh stanov pred slikami iz minule vojske, posebno pred prizori, ki kažejo boje v Tiroljih, pri Kustoci itd. — Da na teh slikah Italijan premaguje, se samo od sebe razume, drugači bi se ne kazale ljudem tako očitno. Podobe Viktorja in Garibaldi-ja sem celó videl v životnej velikosti. Tudi zemljovid nove Italije, kjer je kos Krajske, Koroške in Tiroljske zemlje Italiji pridjan, visi pogostoma na ogled. Pa pustimo priprave, poslušaj, kaj se je dalej godilo.

S prvim oktobrom se jeli voziti topove iz trdnjav in z nasipov v orožnico, pustivši tam samo železne lite topove male vrednosti. 2. oktobra se pričakuje italjski general Thaon de Revel. Na mestu njega pa je prišel z večernim vlakom iz Verone samo en viši italjski častnik. Zvečer je bila spet velika demonstracija pred njegovim stanovanjem in gnječa ljudstva neizmerna, vse le vrê pred „Aquila d' oro“, kjer je ostal. Tudi tukaj ženske vseh stanov ne zaostajajo za moškimi spolom. Krika in vriska ni bilo ni konca ni kraja do pozne noči. Danes se jim je pustila od strani našega veliteljstva volja, nobenega žandarja, nobene patrole ni bilo blizo. Našim vojakom, častnikom itd. se ni rekla nobena žal-beseda, čeravno se je marsikteri od nas sredi ukajoče in navdušene množice nahajal. Vse se je v lepem redu, domorodne pesmi domú gredé prepevaje, razšlo, ko so se enkrat za-

dosti navriskali. Čedalje več Garibaldincev dohaja v Mantovo, se ve da brez orožja. Večina so slabi in izstradani fantalini, ki se niso ravno kaj posebno moško obnašali. — Poznajo se pa le-ti že od daleč. Namesto suknje imajo rudeče volnene srajce, temnoplavetne široke hlače, pepelnate dokolenke in črevlje na nogah, na glavi pa rudečo nizko kapico s strehico navzgor zavihano.

3. oktobra so bili prilepljeni po voglih oglasi mestnega predstojništva ali municipija, v katerih se je na znanje dajalo, da je ustanovitev narodne straže dovoljena. Vsi moški, kateri kaj premorejo, kateri se štejejo k izobraženim stanovom, vabijo se k vpisanju v narodno stražo (guardia nazionale.) Za sedaj bo le-ta štela 60 malih oddelkov in vsega vkup 600 mož. Njih vaje se morejo brez vsake zavire koj začeti.

4. oktobra pride iz Dunaja telegram, da imá mantovanska posadka v dveh velikih oddelkih 10. in 11. oktobra mesto in trdnjavo zapustiti. Ostalo pa je od posadke le toliko mož še potem v mestu, kolikor jih je bilo potreba, da naše obilno napolnjene magazine ali zaloge in ogromno gradivo na kolodvor spravijo.

Tega dne je prevzel municipij (mestna gosposka) tudi službo policije po mestu; vsi po okolnih vaseh in mesticah razdeljeni oddelki žandarjev in policajev so bili v mesto poklicani. Male in velike patrole narodne

## Čegav je Terst?

(Konec.)

Nova Italija sebi Terst prišteva zavoljo narodnosti, češ, ker tam stanujejo Italijani. Da pa kako mesto ali kaka dežela temu ali onemu pripada za to, ker se njegov jezik posebno tam govori, ne sme terditi noben pameten človek. Reka in Tisin nista dela Italije, Belgija in Švajca nista dela Francije, sv. Gal in Curih nista dela Nemčije, Novi Jork in Baltimore nista kosa Anglije, Her-vaško in Češko nista dela Rusije, ako ravno se jeziki tistih dežel tam govorijo. Ta priča, da po Terstu vlada italijanski jezik, torej da je Terst mesto italijansko, ne velja nič. Terst stoji na svetu, ki je lastnina slovenskega naroda, Terst je po legi mesto slovensko. Zgodovina nas uči, da so se po bregovih poleg morja ali po primorju naselili drugi narodi kakor so bili oni, ki so bolj proč od morja na suhem stanovali. Primorje je bilo večkrat nerodovito in ni mikalo ljudstva, ki se je s kmetijstvom pečalo, tam naseliti se. Dovolilo so tedaj tujim ribčem in brodnikom zasesti prostor, ktere ga sami niso potrebovali ali obde-lovati hotli. Ta dobrota pa ni premaknila dežel-nih mej, ktere je narava sama postavila že od nekda. Španskim Kataloncem, ki so se z ri-barijo pečali, bilo je dovoljeno, blizo Mar-zilja se naseliti, — zemlja pa, ktero so za-sedli, ni postala španska, ampak ostala je francoska. Veliki narodi vsi si iščejo poti do morja, do tiste velike ceste, ktero je vsegamogočni Bog sam človeštvu napeljal. Ako pa najdejo kaj, kar bi jih zadrževalo segati do morja, prederó vse, kar se jim na-sproti stavlja. Veliki narodi so kakor velike reke, ki svojo naravno mejo iščejo pri morju. Do morja jadranskega je torej vsa zemlja slovenska.

Pa tu bi mogel kdo ugovarjati, da gore delajo naravne meje.

Da gore delajo večkrat naravno mejo, je gotovo; ravno tako pa je tudi gotovo, da je ne delajo vselej in povsod. Planine ločijo nemško ravnino od lombarške, apeninske planine pa ne ločijo Italije od Italije. Gore ločijo ravnine od ravnine, in ločijo narode, ki prebivajo pred hribom, od narodov, ki stoji za hribom. Gore pri Terstu pa ne ločijo ravnine od ravnine; za Terstom ni no-bene ravnine, kakor valovje jadranskega morja. Gorske ravnine pogrezujejo svoje korenine globoko v morje in mesto Terst

deloma stoji na zemlji, ktera se je v morje nasula.

Dalej slovenski narod ne stanuje za hri-bi pri Terstu, timveč na hribih. Obsedel je od nepomenljivih časov gorsko ravnino, ktera od Celja in Ljubljane sega v jadransko morje. Zatorej mu nobena ovira ne more braniti, da se razteguje do morskih bregov. Slovenci, ki so do Občine edini prebivalci gorske ravnine, imajo neomejeno in nepre-neljivo oblast in pravico do prostora in sveta, na katerem Terst stoji. Oni morejo mirno in brez strahu gledati, ako se ptuj narod po njih zemlji naseljuje; zakaj ptuj narod, naj si bodi še tako močen in števil-nat, njim ne more nevaren postati in po-sestva vzeti jim, ktere ga so od narave ali natore dobili.

Vsako uro morejo — ako hočejo — z gorske ravnine doli se zagnati, mesto pod njimi razdijati in njegove prebivalce v morje zapoditi. Kar je torej sama narava — sam Bog dal Slovincem, njim nihče odreči ali vzeti ne more. Naj je torej v Terstu res ve-liko tacihi ljudi, ki ne govoré slovenski, to vse nič ne dá in ne pomaga: Terst stoji na slovenski zemlji! Cela terzaška okolica, ki šteje še čez 33.000 ljudi, je čisto slovenska, pa tudi po mestu samem se pogostoma razlegajo glasovi slovenski. — Slovenci torej so pravi lastniki terzaškega primorja, vsi drugi so le k njim v goste prišli. Naj ti tega tudi nikoli ne pozabijo, da le gostivnost živjajo in da le gospodar na zemlji svojej pravico ima, gostje pa da nimajo druge pravice, kakor to, da zemljo zapustijo, ako se jim tukaj ne dopada več.

Terst je torej po pogodbi po legi in po narodnosti avstrijsko, in sicer avstrijsko-slovensko mesto.

## Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju 6. nov. → (Beust ce-sarskim zastopnikom zunanjih dežel. „Wiener Abendpost“ od 5. t. m. o našej vojaščini. Ogerski deželni zbor. „Pozor“ in „Narodni listy“ o slovenskem progra-mu. Jugoslovansko vseučilišče.) Vladin časnik „Wien. Ztg.“ naznanja pismo, ktero je novi minister Beust poslal na zu-

nanje zastopnike našega cesarstva. V njem pred vsem povdarja, da je zdaj popolnoma, od nog do glave, Avstrijanec in da hoče z vsemi svojimi močmi truditi se za novo svojo domovino, kteri je zdaj pred vsem mir potreben, da svoje notranje zadeve po-ravna; vendar pa mora Avstrija zmiraj ohrani-ti svojo veledržavljansko čast. Kako in kaj da misli prav za prav početi, o tem pa ni čerhnil besedice. Tudi je to pismo fran-coski pisano! — Drugi znameniti oglas se nahaja v „Wien. Abendpost“ od 5. t. m., ki o zdanji vojaški sistemi govori. Gotovo prav iz srca vsacega državljana je ta stavek spisan, kteri nas podučuje, kako misli novo ministerstvo vojaške zadeve vrediti. Pogle-vitne misli so pa: Vsak državljan bode prihodnjič nekaj let moral vojak biti; na-pravila se bode tako imenovana občna na-rodna bramba (allgemeine Wehrpflicht); no-beden se ne bode več mogel od vojaščine odkupiti; gledalo se bode tudi, da se, koli-kor mogoče, izobraženost in omika širi med vojščaki — ker veda je je moč; pri avan-siranju ali poviševanju se bode posebno na sposobne, izobražene ljudi gledalo; vse se bode na to obračalo, da Avstrija lahko v kratkem veliko armado na noge spravi, ako ravno bi stoječa armada ne bila velika in dosti ne stala; kar se denarja tiče, bode se to z deželnimi zastopniki poravnalo. To so gotovo kaj lepe besede, samo da bi se le tudi vresničile! — Kakor se iz Pešte po-roča, bode cesar s kraljevim reskriptom ali odpisom na ogerski zbor Ogrom posebno ministerstvo obljubil, ako oni priznavajo splošne zadeve za celo cesarstvo, kakor jih je pododbor poprejšnega zbora sklenil. Mi-nistri bodo od Deákove stranke. Ako se to vresniči, bode zopet prišla doba trpljenja za ogerske Slovane in Romane, na ktere se malo ali nič ne pazi in ne gleda! — „Po-zor“ pretresa list „iz Kranja“ v predzad-njem „Slovincu“ in očitno pravi, da bi, ako se Slovenci s Hrvati združijo, le Slovenci na boljem bili, ker bi sicer spet lahko enkrat tako ali tako prisiljeni bili, pristopiti k Nem-čiji in tako ob narodnost svojo priti. Česki „Narodni listy“ svoj stari program prevdar-jajo in ga zopet na historično podlago stav-ljajo, zraven pa tudi drugim ravno to sve-tujejo, češ, ker narodne skupine bi ne bile Madjarom in Poljakom všeč! Kaj nam mar? Za jugoslovansko vseučilišče zdaj po Hrvaškem zelo pridno zbirajo. Nabralo se je že prečej denarja. Ali bi ne bilo tudi prav,

ravno ustanovljene straže hodijo po noči po mestu in skrbé za mir in pokoj z najlepšim vspehom. Nikomur od nas, če le sam ni bil kriv, se ne stori od nikogar trohice žalega.

Mesto se vedno bolj oživlja, čedalje več ptujih (morebiti domačih) ljudi je videti, ki so za časa vojske trdnjavo zapustili bili. Priprave za sijajin sprejem italske armade, za krasno osvitljava mesta se zmiraj bolj množé in kakor na očigled vrše.

5. oktobra zvemo iz Dunaja po telegra-mu, da je od vseh zaželeni mir z Italijo sklenjen. Mestnjani so namerjali o tej priložnosti prostovoljno svoje hiše osvitliti, ali municipij oglasi po ulicah, da naj se vsak nečasnih demonstracij ogiblje in predstoj-ništvu prepusti, da le-ta prvi v tej zadevi kaj sproži. In res, vse je ostalo mirno in pokojno, nobenega nereda ni bilo, kakor ta večer v Veroni. Ta večer so tudi začeli moški male listeke za klobukom ali kapico nositi. Na njih so bile tiskane te-le besede: „Evviva Italia una, vogliamo Vittorio Ema-nuele II. per il nostro re legittimo“ t. j. živi Italija zedinjena, mi hočemo Viktorja za našega postavnega kralja. Zgoraj se vidi savojski grb s križem. Imenovali so le-te listeke „ple-bescito“ (narodna volja.) Kdo si je prvi to za klobuk vtaknil, ne vem; samo to sem opazil, da v enej uri ni bilo videti ne mla-dega ne starega vsakega stanú brez „plebe-scita“ za klobukom. Kaj tacega sem le

enkrat doživel, namreč 1848. leta z verpcami ali kokardami. Ta nošnja se je bila takó naglo in splošno razširila, da si videl drugi den celó ženske, otroke in duhovnike na prsih „plebescit“ nositi! — Pa pri tej nošnji ni ostalo.

6. oktobra pride zraven „plebisci-ta“ še tribarveno pero, tribojni traki in kokarde na prsi itd. Te reči so se na trgih in po štacunah povsod prodajale. Otroci in stari ljudje so jih nosili na prodaj po ka-varnah in krčmah. Razun tega si mogel kupiti italsko bojno pesem, Garibaldijevo himno, katekizem o Garibaldi-ju itd. Ker si, ljubi moj, radoveden, priložil sem svojemu pismu od vsake baže nekaj. Dalej so pri-lepili na vrata vsake hiše, pri vходу vsake štacune „plebescit“ v večej obliki iz skorej samih teh besedi.

Nošnja „plebescita“ je bila tako splošna, brez vsake izjemke, da so po noči celo naši, kdor je hodil v civilnej obleki, pripeli za klobuke bele papirčke, večidel obisko-vanjske liste, uiti tako neugodnim pripetlje-jem. Sočutje narodno in navdušenje je bilo takó rekoč vesoljno, celó med kmeti tukajš-ne okolice.

7. oktobra, ravno v nedeljo, je prazno-vala Mantova dohod prvih italskih vojakov tehniškega oddelka, ene kompanije topničar-jev in ene kompanije minérjev. Že pred poldnem se je zbrala narodna straža z za-stavo italsko: „zeleno — belo — rudečo na

belem s savojskim križem in trop Garibaldie-vega nekaj čez trideset mož, vsi brez orožja, in so se skupaj podali na kolodvor, od ko-der je imel imenovani oddelek priti. Komaj je odzvonilo poldne, zagledam ves zavzet skozi okno celo ulico čarobno spremenjeno: kakor na višje povelje se razvija zastava za zastavo, ena lepša kakor druga. Ni trpelo pol ure, in vsaka hiša je imela svojo zastavo, nektere po šest do dvanajst. Med njimi so mnoge veličanske iz bliščeče svile. Celó mesto, glavne in stranske ulice, palače bogatih in kolibe siromaštva so stale kakor bi trenil v največej krasoti in kinču. Bilo je tako lepo, dražestno in bliskotno, da si strme stopal naprej ne vedé, kam si bil na enkrat prestavljen. Drdranje vozov, hrum in šum zastav nad glavó me izbuda, jamem razlo-čevati in prevdarjati. Vse se poganja prot kolodvoru, kočije z tribojnimi zastavam dirjajo v isto mer; nehoté se podam tud jaz tje in ogledujem korak sa korakom ču-dovito spremembo mesta, ki je bilo nekoliko minut popred še tiho, brez vsega kinča in krasa. Kakor listje v čarobnem gaju, ki g ugodni vetriči ljubijo, šumé neštevilne bli-skotne zastave, dražestne pesmi italskega domoljubja.

(Dalje pride.)

ko bi Slovenci, vsaj premožniši med njimi, tudi kaj pripomogli k povzdigi našega millega jugoslovanskega naroda, kateri se bode po imenovanem zavoda gotovo v eno celoto prej ali poznej združil?

## Dežele notranje-avstrijske.

**Iz Celovca.** (Nova doba; kupčijska zbornica; „Kreuzerblattl“; zahvalnica; megla.) Dolgo smo že čakali, kaj da bode mati „prosta pot“ porodila, pa povila je dete, ki nam kar nič ne dopada. Uradni časnik „Wien. Abendpost“ nam popisuje to novo dete, ki se imenuje — „dualizem“. Imenovani časnik prinesel je one dni nek sestavek, v katerem to novo dete, kot novi program sedanjega ministersta, povito spi. Ni torej res, kar so centralistični listi Belkrediju očitali, da je federalist in da hoče vse počehiti; ni torej res, kar pravi septemberski manifest, da se bode zaslišal enako veljavni glas vseh kraljestev in dežel; ni torej res, kar je presvitli cesar 23. julija mestnemu odboru na Dunaju rekel, da je treba na potrebe in želje vseh avstrijskih narodov gledati. Ako „Wien. Abendpost“ res govori v duhu in misli sedanje nove vlade, vse to ni res in vse to prišlo je ob svojo veljavo. Kajti imenovani sestavek govori skoraj samo le o Madjarih, katerim se more dovoliti vse, kar njih serce poželi; drugim narodom se more „tudi“ več samouprave ali avtonomije prepustiti, ako je to celej državi na korist. Dalje je za dežele takraj Litave treba napraviti nov „ožibor“, proti kateremu je ves slovanski narod tolikrat in tako krepko povzdignil glas svoj. Po tem sestavku bode Avstrija presekana na dve polovici; v enej bodo gospodovali nad Slovani, kakor od nekdaj, Nemci, v drugej pa nad Slovani in Romani oholi Madjari! Tako se nam kaže nova doba, ako vlada res misli po tem sestavku se ravnati. Nismo se zastoj bali g. Beusta; že to se nam je čudno zdelo, da nam ga je za ministra priporočal Napoleon, ki nam je že napravil toliko škode in sramote! Dalje vedeli smo, da je Beust prevejen Velikonemec, kateri so vsi Madjarom dobri prijatli in zavezniki. Tudi to nam je strašilo, da je Beust sosednemu Prusu najhujši tern v peti in se ni nadjati dolge zastopnosti in ljubezni med Avstrijo in Prusijo. Potem torej se spet črni oblaki sučejo nad nami; pa to nas Slovanov ne sme potlačiti, timveč še le prav podžigati, tem terdnejši in zvestejši stati okoli presvitlega cesarja, ki je v oktoberski diplom in septemberskem manifestu naznanil pravo in edino pot, ki pelje Avstrijo našo k svobodi, k sreči in slavi: Po hudem vremenu rumeno solnce tem lepši in prijažnejši prisije! Naj nevihta prihodnjih bližnjih časov tudi dolgo razsaja nad nami, — Slovani smo hudi in britkih ur že navajeni, pa smo in bomo še vse preživeli: Narodi ne merjō! — Naša kupčijska zbornica je svojo prošnjo za stari državni zbor in februarni patent v drugič pognala. Po najnovejših dogodbah je ta prošnja že preveč, kajti Beust nam je tudi brez prošnje prinesel vse te lepe darove. — Še „Kreuzerblattl“ bomo tudi dobili; naš dr. Issleib je bil te dni na Dunaj poklican, pravijo, da v tej zadevi. To je pravi mož, ki zna svoj politiški plašč po vsakem vetru sukati in na Slovence o vsakej priložnosti udrihati. Tudi prav! — Došlo nam je več kot 30 dopisov, v katerih učitelji g. Gorup-u svojo serčno zahvalo naznanjajo, da se jim na njegove stroške „Slovenec“ pošilja. Vseh pa ne moremo natisniti, zato rej v imenu vseh vkup ob enem izrekamo dobrotniku g. Gorup-u preserčno zahvalo! Že več kot 12 dni pokriva gosta megla naše mesto, in tudi v naravi nastopajo žalostni, merzli in hudi dnevi!

**Iz Bekeštanja,** 2. nov. — (Učiteljski zbor. — Politiška brezčut-

nost). 25. okt. je bil v Beljace učiteljski zbor. Po sv. maši, katero so g. častni korar in dekan, Jan. Raupl, peli, pričelo se je v farovžu posvetovanje. Nazočih je bilo razun č. g. dekana 7 duhovnikov in 17 učiteljev. Govorili so najpred gospod dekan o potepeljivosti in stanski zvestobi kaj lepe besede, potem so omenili najvažnejše misli iz pismenih izdelovanj, ki so se bila jim že pred shodom doposlala, o katerih je bilo potem ustmeno posvetovanje. Najbolj so se razgovori vneli pri pretresovanju o šolskem nasilju (Schulzwang). Posvetovanje je trajalo od 1/10 do 12h, potem pa so g. dekan vse učitelje na obed povabili, kjer se je še to in uno pokramljalo in tudi nekatere pesmi so se zapele. Slava učiteljem prijaznemu gospodu dekanu! — Kmalò bodo začeli deželni zbori spet delovati. Tudi naš je na 19. t. m. sklican. Kaj pa kaj ljudje govoré o tem? Nikdo ti ne čerhne besedice o deželnem zboru; veselja nad tem, da so sklicani, ti pri nas med prostim ljudstvom ni zapaziti. Če pa kdo v kaki, dasitudi veljavni družbi govor na to zasúče, pogladi si vse ušesa, kakor bi te nikdo ne bil slišal. Stranka — če se sme tako imenovati — politiških brezčutnikov (apatikarjev), katero je izverstni dnevnik „Zukunft“ pred nekaj časom v posebnem članku opisal, pač — takó sem se sam večkrat pričel — mogočno narašča. Kaj pa bo to?! Skrajni čas je, da vlada kaj stori, da se zopet zbudi in uterdi zaupanje ljudstva do nje. Pa tudi deželni zbori naj na to gledajo, kar je posamnim deželam sosebno v korist; naj dež. poslanci ne slušajo le na svoje lastno osebno, temuč bolj na občno javno mnenje. Mi vendar nočemo misliti, da je vladi po vseči, če število tacih brezčutnikov od dne do dne bolj narašča. Naj vlada pomisli, da se ti ljudje lahko v hude in strastne nevoljne spreminiti morejo, kar bi utegnulo potem v marsikterem obziru osodopolno in nevarno postati. — Casniki pripovedujejo, da se bodo volitni redi za dežele česke krone in še za nekatere druge predelali. Tudi na Koroškem imamo sosebno mi Slovenci zastran volitnega reda in volitnih okrajev marsikaj voščiti. Ali bode ostalo pri nas gledé tega tudi zanaprej še vse pri starem? Vidim pa še marsikterega slov. brata na Koroškem, ki se tu zdihovaje poprašuje: Kdo bi se pač v našem deželnem zboru za to potegnil, da bi se volitni red preuredil, in volitni okraji bolj po narodnosti omejili? — Žali Bog! da na to vprašanje ne vemo odgovora. Drugikrat še kaj o tem.

**Iz selške doline.** §§ (Kako je kaj tukaj?) Letošnji poljski pridelki so bili srednji, sadni pa tako slabi, da že stari ljudje ne pomnijo enakih, akoravno se v tej dolini zeló s sadjorejo pečajo. Živinske piče smo dobili dovolj, kar je pa tudi za kmeta velika dobrota, ker stari pregovor pravi: „Za ljudi že še nakupiš živeža, ali za živino ga nikdar dovolj ne dobiš.“ — V „Učitelj. Tovaršu“ kakor tudi v „Slovencu“ sem čital, da pri vseh ljudskih šolah na Kranjskem je bilo pretečeno leto z vsem okup 50.201 gld. dohodkov. Lepo število res, ali žali Bog, da bi le ne bilo samo na papirju zapisano! Tukajšni učitelj dobiva letne šolske plače 190 gold., pa kako ga je župan plačeval? Za leto 1864 je dobival po 3, 4, 5 gold. tako da je bil še le konec julija 1865. leta plačan; pa še tudi za te goldinarje je moral vselej uradnijo prositi, da mu je ona pomagala. Za 1865. leto je še le v 12. mesecu dobil 19 gold. in poslednjih 5 gld. 31. avgusta 1866, ktere je moral srenjski služitelj na posodo vzeti, da jih je učitelju prinesel. Ali ni to velika sramota za župana, ki je bil tudi za učiteljske dohodke postavljen skerbeti? Mislim, da naj gre taka vredba rakom žvižgat! Ker sem pa v „Slov.“ bral, da bodo po nekterih krajih župani šolnino pobirali (na Kranjskem je že to semtertje vpeljano), obeta si gotovo marsikteri učitelj zlate gradove, pa berzkone se bo tudi kateri zeló

zmotil, ker se semtertje le preradi taki možje nahajajo, ki pred vsem drugim le na svojo korist, na svoj žep gledajo, svojih dolžnost v občini pa ne razumejo in sploh le za lastni dobiček delajo. Bog nas varuj takih županov! 20. avgusta t. l. smo tu izvolili novega župana, ki je pošten, kerščansk in na vse plati pravičen mož. Imenuje se Juri Prevec in je kmetovalec na Studenem. Vsi pričakujemo od njega, da se bo na vse strani verlo obnašal in da bo tudi šolskemu učniku o pravem času dajal, kar mu gre. Vsak delalec je vreden svojega plačila! Trdno se nadjamo, da se srejnja ni v njem zmotila. Zatorej mu želimo dober vspeh in moško stanovitnost!

**Pri Celja.** — n. 1. nov. (Igra v čitalnici; — želja.) 28. okt. bila je v tukajšnji čitalnici igra in potem tombola. Igrala se je igra, ki ima naslov: „Le naravnost.“ Prestavljena je iz nemškega po tukajšnjem gospodu Kozélu. Predmet sam na sebi je mikaven in šaliv, samo to je želeli, da ne bi poslovenjena toliko gramatičnih pregreškov imela, kakor n. pr. neštevilih: „brez da bi“ (ohne dass ich) itd. To zelo uho žali! Kar se pa naših igralcev tiče, so kakor vselej, tako tudi ta večer svojo popolno izurjenost pokazali. Slava jim! Le edina ta želja je vse navdajala, naj bi se namreč izurjeni naši igralci v kratkem na odru celjskega mestnega gledališča pokazali — in z veseljem tudi naznanjam, da se je nekaj tacega že sklenilo!

Dopisnik P. „iz Celja“ je tudi o dijaškem petju nekaj omenil. Jaz pa naj o petju v celjski farni cerkvi eno povem. Imamo tu celi teden ob 7. uri peto sv. mašo. Če v cerkev stopiš, le oglej se malo po ljudéh, kateri so nazoči, pa seštej one, ki slovenski ne znajo; kajti viša gospoda še tedaj počiva! Kako tedaj gosp. regens chori, J. C., da tem pobožnim v eno mer le nemške pesmi krožite? Spremenite to, saj so jim slovenske pesmi bolj primerne! Velja pa to tudi o petju pri večernicah v sabotah in predprazničnih večerih.

**V Mariboru** 31. oktobra. P: (Bratva. Sole in še nekaj. Karneri.) Bratva (trgatev) je pri nas končana. Bila je še precej obilna, akoprem je pomladanjski mrz mnogo ukončal; posebno pa se je letos veliko nabralo v Ljutomerskih gorica, kjer je že več let zaporedoma slaba bratva bila. Vino bo precej dobro, vendar pa ne táko, kot je bilo lansko; prodava se po 60, 70, 80 gld. in v Ljutomeru še tudi po viši ceni štertinkaj, t. j. 10 veder. — Zdaj pa nekaj o šolskih zadevah. V začetku tega meseca dojdeta semkaj dva dijaka iz Celja in se tukaj pritožita, da sta mnogo denarja zastonj potrošila, in sicer zato, ker nista vedela, da se v Celju letos šole še le v početku meseca novembra začnejo. Reče se njima, da je to bilo po graških časnikih oznanjeno. Na to odgovori eden, da ne čitata nemških časnikov, v slovenskem pa se nito v nobenem ni oglasilo. Ubogi dijaki trošijo denarje zastonj, ker se naše slovenske reči v naših slovenskih časnikih ne oglašujejo. Čudni svet! Kdo pa je temu kriv — vredništva ali ravnateljstva šol — ali vsi? Ker sem že pri šolah, hočem o teh nadaljevati: V Mariboru imamo v slovenski fari in graškem predmestju ljudsko šolo, v kateri se — hvala učiteljem! — kolikor je mogoče, slovenščina rabi. Ko je to jesen javna skušnja bila, bil je tudi nazoč naš mestni župan. Po dokončani skušnji ga nek gospod vpraša, kako je zadovoljen s to šolo. On mu odgovori, da mora reči, da se deca mnogo uči in dobro, samo to se mu ne dopada, da se preveč slovenščina rabi. Tu ga imate! Večina naših Mariborskih mestnih odbornikov še vedno trdi, da Mariborčanom slovenskega jezika ni znati potrebno. To so najlepše pokazali, ko so pred nekimi meseci učitelje za deklško šolo v Mariboru volili. Rekli so namreč, da učiteljem ni potreba znati

slovenskega jezika, ker se takó ne bo nič v šoli slovenski učilo. Še to poslušajte, kar je župan ali nek odbornik rekel nekemu učitelju, kateri se mu je predstavil: „Sind Sie ein Slave oder Slovene?“ Učitelj mu na to odgovori: „Nein, ich bin ein Bindišer!“ — „Dann ist schon recht. Sie werden die Stelle bekommen.“ — In tako se je tudi zgodilo. — Tako se samih Bindišarjev Mariborčani ne bojijo!?! Oh, oh! Da bi vendar ti gospodje sami enkrat v saboto na veliki trg stopili intam opazovali, s kakovo težavo mariborske gospé in gospodičine, ktere slovenski ne znajo, od naših kmetic potrebni živež kupujejo in da bi marsiktera celó nič ne mogla kupiti, ako ne bi imela seboj slovenske deklet; ako bi, pravim, to opazovali, bi drugači govorili in gotovo tudi v šole slovenski jezik vpeljali. —

Morebiti že tudi veste, da je Slovincem dobro znani — še od prve Mariborske velike besede — Karneri spisal neko knjižuro, v kateri hoče dokazati, da bo Avstrija samo v dvalizmu srečna in velika, vse drugo n. pr. federalizem pa je „finis Avstrije“! — Hoče li g. K. 18 milijonov Slovanov požreti? No, meni je prav, če si le želodca ne pokvari! —

**V Gradcu** na vernih duš dan (— — i) (Na pokopališču.) Kakor povsod je tudi v Gradcu navada, na ovi dan obiskovati pokopališča in grobove rodbincev in znancev. Tudi nekaj Slovencev se nas je napotilo k st. Lenartu na pokopališče. Ogle-dovaje krasno okinčane grobove in spominek pridemo do groba, ki se je zaradi svoje bornosti posebno odlikoval od vseh drugih. Dve deski iz že celo trohnelega lesa, križem pribiti z drobnim napisom ste edini spominek! Pa kako smo strmeli, ko beremo napis: Josipina Tomanova, Turnogradska, rojena l. 1833 umrla l. 1854.

Žalost nas je prešinila videti grob naše Josipine v takem stanu! Tako spoštuje narod svojo pisateljico, mislil si je vsak.

Da! Josipina Turnogradska ne bode umrla v našem spominu kakor pravi napis; pa to ne zadovoljuje. Naša slovenska čast in hvaležnost zahtevate, da se ji vsaj majhen spominek postavi. Že 12 let trohni dika slovenskih žená tukaj v tuji zemlji pozabljena skorej od vseh — le neka blaga duša jej prižiga vsako leto na ta dan nekaj lučic na grobu. Ne vem, če bode mali križec prestal letošnjo zimo, — potlej pa bode Slovenec zastoj iskal grob vrle rojakinje!

Osupnjeni smo bili vsi tako, da smo koj sklenili postaviti jej — kakor si bode — majhen pa vreden spominek. Beržkone se bo tukaj konstituiral odbor, ki bode vzel to reč v roke. Gotovo bode tudi narod kaj pripomogel k blagemu namenu.

## Ptuje dežele.

**Francoska.** Znano je, da je bil kardinal Reisach zastran rimskih zadev pred nekaj časom tudi v Parizu. Nek anglešk dopisnik ve povedati, kako da se sta z Napoleonom pogovarjala, zlasti pa, da je Napoleon kardinalu rekel, da mu je jako žal, da je bil po okoliščinah prisiljen skleniti septembersko pogodbo. „Prav prisilili so me na to, priterdi še enkrat, pa če bi nastal punt v Rimu, ne zadrževala bi me nijedna točka imenovane pogodbe, da ne bi spet Rima posedel. Zavezal sem se svojo vojsko iz Rima poklicati, ne pa, da bi je nikdar nazaj ne poslal. Papež se more vedno zanašati na francosko pomoč.“ Ravno tako je tudi cesarica govorila, kardinal pak je rekel, da, če italijanska armada Rim posede, bode ga papež gotovo zapustil, kar tudi sam v svojem nagovoru poterja. — Pri nekterih zunanjih dvorih so novi zastopniki izvoljeni.

Tudi pri ministerstvu zunanjih zadev se je nov vodja postavil. Ime mu je Desprez. Govori se, da je Slovanom prijazen mož. — Čudno, pri nas pa je Beust nekega Francoza, z imenom Depont, za to mesto izvolil! — Iz Rima in Mehike se vernejo za gotovo kmalo vojaki domu. Dela se spet na vso moč za vojsko!

**Rusija.** 9. t. m. bo poroka carevič-naslednika s kraljicino M. Feodorovno. Priprave se delajo sijajne. Pruski kraljevič — naslednik je tudi že v Petrograd prišel. Govori se, da se bode zdaj tudi prusko-ruska zveza (zoper Avstrijo) sklenila. — Tudi tu je car s posebnim ukazom zapovedal, armada in brodoge spopolniti. Nova nabira se prične 15. jan. in konča 15. febr. prih. leta. Na vsako tisoč ljudi spada 1 novinec. Tudi to je nekako čudno, da Napoleon nobenega poslanca na ženitovanje ne pošlje!

**Holandija.** Že davno ni bilo nič slišati iz te male pa bogate dežele, ki šteje nekaj več ko 3 milijonov duš. Zadnje dni pa so se že nekako oči tudi tje obrnile, ker smo slišali, da nam mislijo Holandezi fin ministra, nekega Bossi, poslati, in da so se v državnem zboru hudo razperli zastran naselbin v izhodnji Indiji in pa tudi zato, ker bi jim Bismark Luksemburk, ki je prej k nemški zvezi spadal, rad kako zmaknil in ga Prusiji pridružil. To dakako nareja lahko nekaj hrupa.

**Turčija.** Po poslednjih novicah iz Kandije bi bilo tedaj vojske konec, vsaj tako nam naznanja „Moniteur“. Kristjani so se neki deloma Turkom udali, deloma pa v hribe zbežali. Zapadne vlade svetujejo Sultanu, naj za naprej s Kretenci lepó ravna ter jim svoboščine zagotovi. Mi ne pričakujemo od vseh turških obljub nič prida! — Kretenci so se zadnje dni tudi na amerikanskega pervosednika Johnsona obrnili s prošnjo, naj jim pomaga. Ne ve pa se še, kaj jim je odgovoril.

**Mehiko.** Juaristi so bili neki oni dan v hudem boji pri „Saltilu“ od cesarskih premagani. — Cesar Maks noče še v Evropo nazaj, marveč se nadja, da bode po odhodu francoske armade z boljim vspehom vladal. — Amerikanski general Šeridan je oglasil, da naj se Juarez na vso moč podpira.

## Razne novice.

\* Vodstvo centralnega semenišča v **Gorici** daje na znanje, da se pričnó bogoslov-ske šole 18. novembra. Bogoslovci naj se torej 17. in 18. novembra pri vodu in do-tičnih profesorjih oglasijo.

\* \* Iz **Ljubljane**: Z veseljem po-ročam danes o koleri, kajti hvala Bogu zadnje sporočilo je to. Zdravilstvena komi-sija je namreč izrekla v svojem sporočilu, da ne bode dalje več poročevala, ker je ta bolezen že ponehala skorej povsod. V **Ljubljani** je od 28. pr. m. ni več in ravno tako je po deželi le še malo bolni-kov, ki pa tudi niso v nevarnosti in sploh okrevajo. Bolnišnica za silo se je 1. t. m. tukaj razpustila, ker sta ozdravela tudi zad-nja dva bolnika. Iz poslednjega sporočila vidimo, da je na Kranjskem zbolelo na tej bolezn 1884 oseb, ozdravelo jih je 1080, umrlo 762, bolnih je ostalo še 42; od teh števil jih spada na Ljubljano 192 zbolelih, 98 ozdravelih in 94 umrlih; bolnega ni bilo nobenega več. Od vojakov jih je zbo-lelo v Ljubljani 392, ozdravelo 233, umrlo 143 mož.

\* \* \* Prav lep spominek je postavil južni Sokol svojim umrlim udom na vseh svetih in vernih duš dan, namreč velikanski obe-lisk, na katerem je bilo napisano osem imen dozdej umrlih Sokolovcev. Na vrhu tega obeliska se je dvigal jugoslovanski grb pod

razpetimi perutami sokola. Popoldne pel je pevski zbor čitalnice primerne nagrobnice. — Da grobi naših narodnih veljakov niso bili pozabljeni, mislim, da skorej ni treba omenjati.

\* Kaj se bode zgodilo z našo „Laib. Ztg.“, in ali dobimo po novem letu sloven-ski vladin „dnevnik“ z „oglasnikom“, ali pa nemški „Kreuzerblatt“, o tem je še vse nejasno. Toliko pa vemo, da se je naš g-deželni glavar neki potegoval za „Laibache-rico“ in da nam morebiti vsled tega še ostane. Bodemo videli!

\* Matičin odbor ima 15. t. m. prvo sejo po občenem zboru.

\* Presvitli naš cesar je v Jičinu 15 kaznjencem, ki so se prav dobro obnašali, vso kazen odpustil, trem pa dosmertno v 16 letno spremenil.

\* Cesar se je o vseh svetih vozil po českih bojiščih, ki so bila tedaj z neštetil-nimi lučicami in ognji osvitljena. Pač je moral to biti veličansko-žalosten razgled po tistih hribih in dolinah, kjer počiva toliko hrabrih vojakov — naših kakor sovražnih — v samotnih grobovih!

\* Znano je, kako zlatonosna da je de-žela Kalifornija v severni Ameriki in da se je že marsikteri revež v kratkem tam obogatil. Pa tudi rokodelcem kakor kroja-čem itd. in celó škornječedcem se delo do-bro izplačuje. Tako se piše, da si je nek škornječedec (Stiefelputzer) že v dve h letih 17.000 tolarjev pri svojem delu prislužil. Pri nas bi si v tem času kdo komaj toliko krajcarjev prislužil!

\* „Slov. Glasnik“ za mesec november donáša sledeče krače in daljše sestavke, in sicer v vezani besedi: „Bog je moj ščit“, zložil g. J. Gomilšak; „Sreča“, zložil g. J. Rocolski; „Narodne pesmi“, pri-občuje g. M. Valjavec; v nevezani ali prosti pa: „Črtice iz življenja na kmetih“, spisal Andrejčekov Jože; „Značaji iz življenja na-šega naroda“, spisuje g. Fr. Kočever; „Slov. podnarečje na Primorskem“, spisal g. Fr. Zakrjšek; „Jezikoslovne drobtine“, spisal g. Dav. Trstenjak; „Svibno“, spisal g. J. P — k; „Narodne stvari“ itd.) nabral g. M. Valjavec; „Slov. Berilo“ v serbskem, českem, poljskem in ruskem jeziku, „Književni obzor“. „Besednik“ z nekterimi drugimi važnimi novicami. — Gotovo bo spet vsak čitatelj serčno zadovoljen ž njim!

\* V **Laškem** okraju na Štajerskem se ste nedavno dve grozni hudobiji doprinesle. Nek posestnik je bil pri sv. Štefanu v kerčmi do mertvega pobit, nek drug pa nekje drugod v treh zaboden. — Bodite vendar pametni, ne pa divje zveri!

\* Prejšnji angleški minister Russell se je 31. oktobra skozi Insbruk na Laško peljal.

\* Bivši izborni knez hesenkaselski je svojim služabnikom prepovedal, brado po pruski šegi nositi. Vse nič ne pomaga! Kar je, pa je!

\* Iz Amerike se poroča, da je veliki parobrod „Evening Star“ 3. oktobra med strašnim viharjem se potopil. Od 300 ljudi, ki so bili na tej nesrečni ladji, rešilo se je samo 23, pa še ti so bili že večidel na pol mrtvi, ker niso mogli dolgo časa na suho stopiti. To je nesreča!

## Dunajska borsa 9. novembra 1866.

|                            |        |
|----------------------------|--------|
| 5% metalike . . . . .      | 59.55  |
| 5% nacional . . . . .      | 66.75  |
| 1860 derž. posoj . . . . . | 79.70  |
| Bankine akcije . . . . .   | 713.—  |
| Kreditne „ . . . . .       | 151.50 |
| London . . . . .           | 128.50 |
| Novi zlati . . . . .       | 6.11   |
| Srebro . . . . .           | 127.25 |